

КЫРГЫЗ-ТҮРК "МАНАС" УНИВЕРСИТЕТИ
Гуманитардык факультет факультети

Курстун программасы

www.manas.edu.kg

Курстун коду	Курстун аты (Кыргызча)	Курстун аты (Түркчө)	Семестр	Апталык саат	Кредит	ЕКТС
TKI-392	Кыргыз тилинин синтаксиси	Kırgızca Cümle Bilgisi	6	2 + 2	3	4

Курстун деңгээли	Бакалавр
Курстун түрү	Тандоо
Курстун мугалими	Док. Дөөлөтбек Эшкенов
Курстун тили	Кыргызча
Жардамчылар	-
Аудитория	ILEF
Курстун максаты	Кыргыз тилиндеги сүйлөмдөр жана алардын түрлөрү, классификациясы, сүйлөмдүн баш жана айкындооч мүчөлөрү, алардын милдетин аткарган сөздөрдүн маанилик жана грамматикалык табияты боюнча маалымат берүү жана бул маалыматтарга таянуу менен синтаксистик талдоо жүргүзүүгө үйрөтүү.

Колдонулуучу адабияттар

Колдонулуучу адабияттар	Адабияттын түрү
1 Азыркы кыргыз адабий тили: Фонетика, Лексикология, Лексикография, Фразеология, Морфология, Синтаксис, Стилистика, Текст таануу, Лингвистика. - Бишкек, 2009.	Китеп
2 Акунова А., Раимбекова М., Карамеңдеева Ч. Азыркы кыргыз тили. Синтаксис: Жогорку окуу жайдын студенттери үчүн. - Б.: 2010.- 170 б.	Китеп
3 Жапаров А. Азыркы кыргыз тилинин синтаксиси. - Ф.:1979.	Китеп
4 Тойчубеков Б. Азыркы кыргыз тилиндеги бир составдуу жана кемтик сүйлөмдөр.- Ф.:1983.	Китеп
5 Турсунов А. Азыркы кыргыз тилинин тыныш белгилери. - Ф.: 1978.	Китеп

Жетишилчү жыйынтыктар

1 Студент кыргыз тилиндеги сүйлөм түрлөрү жөнүндө кеңири маалымат алат.
2 Сүйлөмдөрдүн классификациясын билет.
3 Сүйлөм түрлөрү боюнча синтаксистик талдоо жасай алат.
4 Татаал сүйлөмдөргө синтаксистик талдоо жасай алат.
5 Татаал сүйлөмдөргө тыныш белгилерин туура коёт.

Курстун планы

Апта	Темасы
1. Апта	Синтаксис жана анын изилдөө объектиси. Сөз айкашынын синтаксиси. Сөз айкашы жана анын тутуму. Татаал сөздөр жана сөз айкашы маселеси. Синтаксистик ажырагыс сөз айкаштары. Практикалык көнүгүүлөр.
2. Апта	Сөз айкаштарынын классификациясы. Байланышуу жолдоруна карай сөз айкаштары (ыкташуу, таандык, башкаруу, ээрчишүү). Сөздөрдүн санына карай сөз айкаштары (жөнөкөй, татаал). Түгөйлөрдүн алмашуусуна карай сөз айкаштары (эркин, туруктуу). Практикалык көнүгүүлөр.
3. Апта	Багындыруучу түгөйлүнө карай сөз айкаштары (атоочтук, этиштик). Багыныңкы түгөйлүнө карай сөз айкаштары (аныктоочтук, толуктоочтук, бышыктоочтук). Предикативдүүлүк өзгөчөлүгүнө карай сөз айкаштары (предикативдүү, предикативдүү эмес). Тизмектин автономдуулугуна карай сөз айкаштары (багыныңкы, тең байланыштагы). Практикалык көнүгүүлөр.
4. Апта	Сүйлөм. Сүйлөм тууралуу жалпы маалымат. Сүйлөм мүчөлөрү. Баш мүчөлөр: ээ (жөнөкөй ээ, тутумдаш ээ), баяндооч (жөнөкөй баяндооч, тутумдаш баяндооч). Ээ менен баяндоочтун ээрчишүүсү. Ээ менен баяндоочтун ортосуна сызыкчанын коюлушу. Практикалык көнүгүүлөр.

Курстун планы

5. Апта	Айкындооч мүчөлөр: аныктооч (жөнөкөй, тутумдаш, жандама мүчө), толуктооч (тике, кыйыр), бышыктооч (мезгил, орун, сыпат, себеп, максат, сан-өлчөм). Практикалык көнүгүүлөр.
6. Апта	Атоочтук жана чакчыл түрмөктөр. Обочолонгон түшүндүрмө мүчөлөр. Сүйлөмдүн бир өңчөй мүчөлөрү. Орток мүчө. Практикалык көнүгүүлөр.
7. Апта	Сүйлөм мүчөлөрү менен байланышпаган сөздөр (каратма сөздөр, киринди сөздөр, сырдык сөздөр). Сүйлөм мүчөсү менен байланышпаган сүйлөмдөр (киринди сүйлөм, кыстырынды сүйлөм). Сүйлөмдөгү сөздөрдүн орун тартиби (түз, терс / инверсия). Практикалык көнүгүүлөр.
8. Апта	Ара сынак.
9. Апта	Сүйлөмдүн айтылуу максатына карай бөлүнүүсү (жай, суроолуу, буйрук, илептүү). Жөнөкөй сүйлөмдүн классификациясы. Практикалык көнүгүүлөр.
10. Апта	Бир тутумдуу сүйлөмдөр (белгилүү жактуу, белгисиз жактуу, жалпылама жактуу, атама). Кемтик сүйлөм. Эки тутумдуу сүйлөмдөр. Жалаң жана жайылма сүйлөмдөр. Практикалык көнүгүүлөр.
11. Апта	Татаал сүйлөм тууралуу жалпы маалымат. Татаал сүйлөмдүн уюшулуу жолдору. Татаал сүйлөмдүн классификациясы: тең байланыштагы жана багыныңкы байланыштагы татаал сүйлөмдөр тууралуу жалпы маалымат. Практикалык көнүгүүлөр.
12. Апта	Тең байланыштагы татаал сүйлөмдөр: байламталуу, байламтасыз. Тең байланыштагы татаал сүйлөмдөр: мезгилдеш, себептеш, божомол, каршылаш, салыштырма, шартташ, орун, түшүндүрмөлүү. Практикалык көнүгүүлөр.
13. Апта	Багыныңкы байланыштагы татаал сүйлөмдөр: мезгил, шарттуу, себеп, салыштырма, каршы, максат, өлчөм, орун. Аралаш татаал сүйлөм. Практикалык көнүгүүлөр.
14. Апта	Төл жана бөтөн сөз. Тике жана кыйыр сөз. Сүйлөмгө коюлуучу тыныш белгилери. Практикалык көнүгүүлөр.
15. Апта	Сүйлөмдүн семантикасы жана стилистикасына байланыштуу жагдайлар. Жалпы кайталоо.
16. Апта	Жыйынтыктоочу сынак.

Баалоо

Баалоо каражаты	Саны (даана)	Үлүшү (%)	Жалпы үлүшү
Арасынак	1	40	40
Финал сынагы	1	60	60